

УДК 7.05:62:81`374.2

Васіна О.В.

*Харківська державна
академія дизайну і мистецтва*

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО АПАРАТУ В СУЧАСНОМУ ДИЗАЙНІ

Васіна О.В. До питання формування понятійно-термінологічного апарату в сучасному дизайні. Стаття висвітлює деякі аспекти формування понятійно-термінологічного апарату методологічної та теоретичної бази практичної діяльності вітчизняних дизайнерів в сучасних умовах. У сукупності різнопланових багаторівневих проблемних моментах формування понятійно-термінологічної бази в сучасній проектній діяльності виявляються найбільш нагальні з них: зміна парадигми в дизайні, конвергентність різногалузевих напрямів в науці, велика кількість дизайнерів з недостатнім рівнем професійної освіти, неконтрольована глобальна інформаційна мережа Інтернет.

Ключові слова: дизайн, понятійно-термінологічний апарат, методи, дизайн-проекування.

Vasina E.V. K вопросу формирования понятийно-терминологического аппарата в современном дизайне. Статья освещает некоторые аспекты формирования понятийно-терминологического аппарата методологической и теоретической базы практической деятельности отечественных дизайнеров в современных условиях. В совокупности разноплановых и многоуровневых проблемных моментов формирования понятийно-терминологической базы в современной проектной деятельности выявляются наиболее острые из них: смена парадигмы в дизайне, конвергентность различных отраслевых направлений в науке, большое количество дизайнеров с недостаточным уровнем профессиональной подготовки, неконтролируемая глобальная информационная сеть Интернет.

Ключевые слова: дизайн, понятийно-терминологический аппарат, методы, дизайн – проектирование.

Vasina O. On the question of the formation of conceptual and terminological apparatus in the modern design. The article high lights some aspects of formation of conceptual and terminological apparatus of methodological and theoretical basis of practice of local designers in modern conditions. The main issues of creating of conceptual and terminological basis of nowadays design activity are: changes of the paradigm of design; convergence of different brunches of science; a quantity of unprofessional designers; uncontrolled informational worldwide web Internet.

Keywords: design, conceptual and terminological apparatus, methods, design-planning.

Постановка проблеми. Розглядається питання проблеми деяких аспектів формування понятійно-термінологічного апарату у сфері сучасної проектно-творчої діяльності, зокрема його використання у методології та теорії сучасної дизайн-практики. Ця проблема має прямий зв'язок із науковими та практичними завданнями, що ведуться на базі Харківської академії дизайну та мистецтва.

Мета статті полягає в тому, щоб звернути увагу на аспекти осмислення процесу формування понятійно-термінологічного апарату у сфері сучасної проектно-творчої діяльності.

Зв'язок роботи з науковими та практичними завданнями полягає у виконанні плану науково-дослідницьких робіт Харківської державної академії дизайну та мистецтв.

Виклад основного матеріалу. Харківська школа промислового дизайну один з лічених крупних осередків професійної дизайн-освіти в Україні, що спирається на багаторічний досвід в сфері образотворчого мистецтва, художньо – проектної діяльності.

Наразі не втрачає, а стає ще більше актуальним питання підвищення якості професійної підготовки дизайнерів та впровадження досягнень галузі дизайну в сфері життєдіяльності суспільства.

Цілком природно, що перед вишом стає складна задача підготувати професіоналів із сформованим об'єктивним світоглядом, творчим потенціалом, що володіють методиками та засобами дизайну в проектно – творчій практиці, мають схильність до аналітики та здатність до виявлення наукових послань у дизайнерській творчості і конкурентоздатних не тільки в Україні, а й за кордоном.

В умовах процесу тотальної глобалізації та зміни індустріальної доби на інформаційну посилюється проблема відповідності понятійно-термінологічного апарату, оскільки він цілком залежить від рівня сформованості методологічної і теоретичної бази наукових знань в будь-якій галузі, зокрема і в дизайні, що постійно знаходиться у стадії розвитку.

Можливо, така ситуація пояснюється тим, що дизайн як проектна діяльність, знаходячись у постійному розвитку, формує певні специфічні напрями з перспективою успішного існування на майбутнє, наприклад, «екологічний дизайн», «кібернетико-евристичний дизайн», «футуродизайн» тощо. Поняття «екологічного дизайну», зокрема, передбачає проектування, де засобами та методами дизайну мають вирішуватися соціально активні задачі захисту та збереження оточуючого середовища і самих людей, забезпечення екологічної чистоти матеріалів, забезпечення оптимального технологічно-виробничого процесу та використання споживачем виробу (з урахуванням подальшої утилізації). Так само, в проектній діяльності, до перспективних можна віднести і напрями, що базуються на систематичному та цілеспрямованому вивченні природничих законів і принципів формоутворення і отримав назву «біодизайн». Наразі в період активізації діяльності фахівців галузі біоінженерії отримав новий поштовх у розвитку. В проектних розробках об'єктів «біодизайну» застосовуються морфологічно біоподібні структури та форми, що базуються на засадах біоморфології, біомеханіки, біоніки, етології

Надійшла до редакції 07.10.2013

(науки про поведінку живих організмів в природі) і синергетики (міждисциплінарної науки про принципи самоорганізації систем різноманітної природи).

Стала тенденція конвергенції різних областей науки та розробок в галузях новітніх технологій загострила дану проблему, тому що деякі поняття транслюються з одних сфер у інші, де раніше ніколи не зустрічалися, доволі часто всупереч власній суті. Такі протиріччя не минули і дизайн. Тиражування словосполучень з приставкою «дизайн» використовуються в комерційних цілях доволі часто в галузях, що ніяк не пов'язані з проектною діяльністю, як наприклад «дизайн нігтів», «фітодизайн», «дизайн стрижки собак» тощо.

Загальносвітовий простір перенасичений інформацією, що надходить із джерел різного типу, рівня, що з одного боку, максимально спрощує процес обміну цією інформацією, а з іншого боку робить його ніким не контрольованим з точки зору відповідності якісного рівня. Помилкова чи некоректна фраза, словосполучення, термін, до того ж викривлений неадекватними перекладами моментально підхоплюється і тиражується в мережі Інтернет.

Вища школа України, інтегруючись у загальноєвропейський освітянський простір, переживає трансформації у формуванні, що пов'язані з моделями навчання різних країн, зокрема Болонською системою навчання. Специфіка Харківської академії дизайну і мистецтва, як і всіх творчих Вузів, передбачає ретельний підхід в цьому питанні, що в свою чергу вимагає чіткої структуризації складових на всіх рівнях та етапах процесу підготовки фахівців. Так на базі нашої академії, як одного з ведучих профільюючих закладів, проводиться робота по створенню стандарту вищої освіти вищого навчального закладу, де систематизовано подаються освітньо-кваліфікаційні характеристики та освітньо-професійні програми підготовки фахівців. Дані заходи супроводжуються складанням відповідної документації, тому в даній роботі аспект термінології є одним з ключових.

Робоча група фахівців з різних кафедр всіх факультетів академії під час роботи неодноразово стикалася із труднощами в плані еквівалентності термінів, оскільки одне й те саме поняття мало відмінні трактування змісту в різних джерелах, на які мали опиратися спеціалісти.

Звичайно, робота в площині термінування понять ведеться постійно і тому підтвердженням є поява останнім часом нових термінологічних словників створених на кафедрах різних навчальних закладів, не завжди профільних. На базі ХДАДМ неодноразово проводилася апробація таких словників і по результатах таких експертних оцінок можна відмітити не завжди достатній рівень таких видань.

Однією з розробок у цьому напрямі було створення Українським науково-дослідним інститутом дизайну та ергономіки «Електронного словника з дизайну і ергономіки» колективом авторів, в числі яких і представники Харківської академії дизайну і мистецтва професори Бойчук О.В. і Голобородько В.М..

Наразі питання складання та друкування видання найбільш повного сучасного тезаурусу з дизайну, де не тільки подається в алфавітному порядку зміст поняття, але й є співвіднесення його з іншими понят-

тями, упорядковане за принципом системного угруповання, залишається відкритим.

Звичайно в рамках статті неможливо подати всю картину понятійно-термінологічної проблеми, вона багаторівнева та різнопланова, але можна окреслити найбільш важливі моменти.

Процес формування та поповнення понятійно-термінологічного апарату в сфері сучасного дизайну не являється повністю узгодженим та контрольованим в силу ряду об'єктивних обставин:

- змінюється парадигма дизайну індустріальної доби на інформаційну, а з нею і формулювання засад, як-то «форма від функції», що трансформуються у «форма від технології справдження функції» тощо;
- конвергенція різних по суті галузей в науці обумовлює влиття в дизайн термінів раніше не використовуваних і не властивих для проектно-творчої діяльності;
- популярність професії дизайнера обумовила виникнення великої кількості вузів, які проводять навчання дизайнерів і не є при цьому фаховими закладами, що призводить до заповнення ринку спеціалістами низького рівня, не володіючих в повній мірі понятійно-термінологічним апаратом;
- інформація, проходячи через глобальну загальносвітову мережу Інтернет, має схильність до викривлення та спотворення змісту неадекватними перекладами, що досить відчутно і в галузі дизайнерської діяльності.

Бібліографічний список:

1. Альтшуллер Г. С. Поиск новых идей: от озарения к технологии: теория и практика решения изобретательских задач. / Г. С. Альтшуллер, Б. Л. Злотин, А. В. Зусман. – Кишинев.: Картия Молдовеняскэ, 1989.
2. Глазычев В.Л. О дизайне.: Очерки по теории и практике дизайна на Западе./ В.Л. Глазычев –М.: Искусство, 1970. –191 с.
3. Даниленко В.Я. Трансформації дизайну на зламі II та III тисячоліть / В.Я.Даниленко // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. –Х.: ХДАДМ, 2003. №1. –С. 50-55.
4. Медведев В. Ю. Роль дизайнера в формировании культуры: учеб. пособие / В. Ю. Медведев. – 2-е изд., испр. – СПб.: СПГУТД, 2004. – 108 с.
5. Минервин Г.Б., Шимко В.Т. Дизайн: иллюстрированный дизайн справочник/ Г.Б.Минервин, В.Т. Шимко – М.: Архитектура-С, 2004. — 288 с.
6. Михайлов С. Дизайн архитектурной среды: Краткий терминологический словарь-справочник / С Михайлов, Н.Дембич, В.Захаров, Л.Листовская и др.; ред. С Михайлова. –Казань. ДАС, 1994. – 120 с., ил.
7. Основные термины дизайна: краткий справочник – словарь / отв. ред. Л. А. Кузьмичев. – М.: ВНИИТЭ, 1988. – 88 с.
8. Разработка терминологического аппарата дизайна: метод. материалы / отв. ред. Г. Л. Демосфенова. – М.: ВНИИТЭ, 1982. – 118 с.
9. Свірко В.О. Електронний словник з дизайну і ергономіки: справочник-словник / В.О.Свірко, О.Т.Ашеров, О.В.Бойчук, В.М.Голобородько, С.А.Лавров, Л.В.Ремізовський, А.В.Рубцов, С.П. Мигаль. //Український науково-дослідний інститут дизайну та ергономіки: НАУ.
10. Кузьмин А.М. Креативные и аналитические методы создания инноваций//справочник [Электронный ресурс]: библиотека Центра креативных технологий / Кузьмин А.М. //Справочник; издан в электронном виде на CD, 2012 г, формат .pdf, объем 5,33 МБ. Цена – 1000 руб. – Режим доступа : <http://www.inventech.ru/pub/guide/>
11. Степин В.С. Саморазвивающиеся системы и философия синергетики: Материалы Международной конференции «Путь в будущее – наука, глобальные проблемы, мечты и надежды» [Электронный ресурс] библиотека сайта С.П.Курдюмова/ В.С. Степин –М.: Институт прикладной математики им. М.В. Келдыша РАН, 2007. – Режим доступа: <http://spkurdyumov.ru/what/samorazvivayushhiesya-sistemy/>